

Målretting av miljøtiltakene

Av Sigurd Enger

Sigurd Enger er bonde i Aurskog-Høland og nestleder i Akershus Bondelag.

Innlegg på fagtreff i Norsk vannforening 8. april 2013.

Sammendrag

Akershus Bondelag har siden innføringen av generelle krav om visse prosenter av jorda skal ligge i stubb om vinteren, vært imot dette. Vi mener at miljøkravene må settes inn der det gir mest effekt. Derfor bør man ned på gårdsnivå og sette inn tiltak på den enkelte gård som man vet virker bra, og samtidig unngå tiltak som gir liten effekt på miljøet. Vi er opptatt av å øke matproduksjonen samtidig med at vi tar de nødvendige hensyn til avrenning til vassdraget. Vi er derfor glad for at mer målretting av miljøtiltakene nå er i fokus.

Bakgrunn

Bønder i Akershus har i over 20 år vært med på å sette inn tiltak for å begrense avrenningen til vassdragene. De viktigste tiltakene har hele tiden vært å ikke pløye om høsten. Vi har etter hvert lært oss hvordan vi skal takle denne måten å drive jorda på, og vi har etterhvert fått en viss erfaring i dette. Vi har opplevd både positive og negative effekter av denne omlegginga. Stortingsmelding nr 9, som kom i fjor, sier at vi må øke matproduksjonen i Norge med 1 % hvert år de neste 20 åra. Den økningen må også skje i våre områder selv om vi har utfordringer med vassdragene.

Ingen jordarbeiding om høsten har gitt oss en del utfordringer. Våronna blir utsatt og da blir

også innhøstinga seinere. De senere årene har dette vært veldig utfordrende med vanskelige innhøstingsforhold og store strukturskader i jorda. Pakkeskadene har blitt verre og de er vanskeligere å reparere når en ikke pløyer om høsten. Vi har også hatt større utfordringer med mykotosiner og dårlig kornkvalitet. Dette fører til at hveten blir klassifisert som før og bonden får dårligere oppgjør, samtidig som baker'n får dårligere mjøl. Dyrking av høstkorn blir også vanskeligere når en ikke pløyer om høsten. Det betyr for mange lavere avlinger og dårligere utbytte. I det hele så har denne omleggingen for mange ført til dårligere økonomi i korndyrkinga og frustrasjonen har økt i de siste åra. Midlene som gis i kompensasjon er heller ikke høye nok til å dekke tapene.

Målretting

Med denne bakgrunn ønsker vi en omlegging av systemet til mer målretting av tiltakene. Vi ønsker at de aller flateste arealene, erosjonsklasse 1, tas helt ut av tilskuddssystemet. På de arealene kan bonden gjøre hva han/hun vil, og det skal ikke brukes tilskuddsmidler her. I de aller bratteste jordene, klasse 3 og 4, ser vi at det er nødvendig at disse ligger i stubb over vinteren i de prioriterte vannområdene. Når det gjelder klasse 2 så er vi for en frivillig ordning der bonden får tilskudd hvis arealet ikke jordarbeides om høsten. I tillegg til dette så mener jeg at vi må ned på gårdsnivå for å finne hvilke andre tiltak som må settes inn.

Jeg tenker her på buffersoner mot bekker og grasdekte vannveier i dråger. Her er det viktig at bonden setter inn de tiltak som har effekt. Må her vurdere faktorer som nærhet til vassdrag, vassdragets sårbarhet, hellingslengder med mer. Ved å gjøre det på denne måten vil vi få en bedre kompensasjon for de tiltakene vi setter inn samtidig vi setter fokus på de viktige tiltakene. Jeg tror at høstpløying på de flate arealene i kombinasjon med tiltak som grasdekte vannveier og buffersoner mot vassdraget er miljømessig og produksjonsmessig fornuftig. Å få en forståelse for at noe skal pløyes om høsten tror jeg er viktig.

Miljøkontrakter

Jeg tror vi må bruke litt tid på å finne den endelige måten å legge opp dette nye systemet på. Noen kommuner har prøvd ut et system med en miljøkontrakt med hver enkelt bonde. Noen andre kommuner har også gjennomført såkalte gratis miljøråd på enkeltgårder. Miljøråd på hver eneste gårdsbruk er en stor og arbeidskrevende oppgave som vil bli kostbar. Jeg har mer tro på gruppevise miljøråd der 8 til 10 bønder samles og

får en felles opplæring i hvordan dette skal gjøres. Da får man i tillegg et nabofelleskap som kan gjøre oppgaven lettere for den enkelte.

En eventuell kontrakt kan være en flerårig avtale som skrives mellom gårdbrukeren og landbrukskontoret. RMP (regionalt miljøprogram) er imidlertid et system som det skal søkes om hvert år. For mange bønder er det også slik at mye forandrer seg fra år til år når det gjelder hva en dyrker og hvilke eiendommer en dyrker. Til høsten blir det også slik at RMP-søknaden skal være elektronisk. Det kan jo tenkes at de digitale kartene etter hvert blir så gode at de på en måte kan opptre som en kontrakt. Jeg tror det er viktig at vi bruker litt tid for å finne den mest hensiktsmessige metoden. Det må bli et system som er oversiktlig og greit både for bonden og de som skal behandle søknadene.

Omleggingen til mer målretting av miljøtiltakene mener jeg er veldig viktig. Bonden har fått større frihet, men også større ansvar. Jeg tror vi på denne måten oppnår både økt matproduksjon og bedre miljøeffekt.